# LE TEXTE D'AL-AJORROMIYA

# مَتْنُ الأَجُرُّومِيَّةِ

## تعْرِيفُ الكلام
## DEFINITION DE L'ENONCE

**<u>Ibn Ajorroum a dit :</u>**

**الكَلامُ: هو اللفْظ المُرَكّبُ, المُفِيدُ بالوَضْع**

L'énoncé est l'expression vocale, composée de deux termes (et plus), exprimant une information (complète) et établi en langue arabe.

## أقسامُ الكلِمَةِ
## LES CATEGORIES DU MOT

**وَأقسَامُهُ ثلاثة : اسم وَفِعْلٌ وَحَرْفٌ جَاءَ لِمَعْنًى**

Ses parties (à l'énoncé) sont au nombre de trois : Nom, Verbe et Particule.

## عَلاماتُ الاسْم
## LES SIGNES DU NOM

**فَالِاسْمُ يُعْرَفُ بالخفض وَالتَّنوِينِ, وَدُخُولِ الألِفِ وَاللّام, وَحُرُوفِ الخفْض, وَهِيَ مِنْ, وَإلى, وَعَنْ, وَعَلى, وَفِي, وَرُبَّ, وَالبَاءُ, وَالكَافُ, وَاللّامُ, وَحُرُوفُ القسَم, وَهِي الوَاوُ, وَالبَاءُ, وَالتَّاءُ**

Le Nom se reconnaît par le *cas indirect (الخفض), par la nunnation (التنوين), par l'article défini et par les prépositions qui sont :*

- مِنْ = de
- إلى = à/en
- عَنْ = de
- عَلى= sur
- فِي = dans
- رُبَّ= souvent/ il arrive souvent que
- بِ = au/en/avec
- كَ = comme/tel
- لِ = pour/afin

Et les lettres du serment qui sont :

- وَ = par
- بِ = par
- تَ = par

## علاماتُ الفِعْل
## LES SIGNES DU VERBE

**وَالفِعْلُ يُعْرَفُ بقدْ, وَالسِّين وَسَوْفَ وَتاءِ التَّأنِيثِ السَّاكِنَةِ**

Le verbe se reconnaît par : l'admission de قد (Qad), de س (Sine), de سوف (Sawfa) et par la lettre ت (la lettre T marquant le féminin et ne possédant pas de voyelle brève.)

## علامَةُ الحَرْفِ
## LE SIGNE DE LA PARTICULE

**وَالحَرْفُ مَا لا يَصْلُحُ مَعَهُ دَلِيلُ الاسْمِ وَلا دَلِيلُ الفِعْل.**

La particule est le mot auquel les caractéristiques du Nom et du Verbe ne peuvent y être appliquées.

## بابُ الإعراب
## LA DECLINAISON

**الإعْرَابُ هُوَ تغيير أوَاخِرِ الكَلِمِ لاخْتِلافِ العَوَامِلِ الدَّاخِلةِ عَلَيْهَا لفظا أوْ تقدِيرًا.**

Le 'irab (déclinaison) est le changement apparent ou supposé qui a lieu dans la dernière lettre du mot sous l'influence d'un régissant (العامل) auquel il est soumis.

## أنواعُ الإعراب
## LES FORMES DE LA DECLINAISON

**وَأقسَامُهُ أرْبَعَة رَفعٌ, وَنصْبٌ, وَخفضٌ, وَجَزْمٌ, فلِلأسْمَاءِ مِنْ ذلِكَ الرَّفعُ, وَالنَّصْبُ, وَالخفضُ, وَلا جَزْمَ فِيهَا, وَلِلأفعَال مِنْ ذلِكَ الرَّفعُ, وَالنَّصْبُ, وَالجَزْمُ, وَلا خفضَ فيها.**

Il se subdivise en quatre :

- الرفع (cas sujet)
- النصب (cas direct)
- الخفض (cas indirect)
- الجزم (apocopé)

Le Nom peut se mettre au cas sujet, au cas direct et au cas indirect et pas à l'apocopé.
Le Verbe peut prendre le cas sujet, le cas direct et l'apocopé et pas le cas indirect.

## علامات الرَّفع

## LES SIGNES DU CAS SUJET

لِلرَّفع أرْبَعُ عَلامَاتٍ : الضمة ، والواو وَالألِفُ, وَالنُّونُ

Le cas sujet possède quatre signes :

- La voyelle brève  ـُ ;
- le و (waw) ;
- le ا (Alif) ;
- le ن (Noun)

## مَواضِعُ الضَّمَّةِ

## LES EMPLACEMENTS DE LA DAMMA

فأمَّا اَلضَّمَّةُ فتَكُونُ عَلامَةً لِلرَّفع فِي أرْبَعَةِ مَوَاضِعَ فِي اَلاسْم اَلمُفْرَدِ, وَجَمْع اَلتَّكْسِيرِ, وَجَمْع اَلمُؤَنَّثِ السَّالِمِ, وَالفِعْل اَلمُضَارع اَلّذِي لَمْ يَتَّصِلْ بآخِرهِ شَيْءٌ

La voyelle brève (Damma) devient la marque du cas sujet dans quatre situations :

- Dans le nom singulier ;
- dans le pluriel interne ;
- dans le pluriel féminin régulier ;
- dans le verbe à l'inaccompli et dont aucune lettre du radical n'a subi d'ajout.

## نِيابَة الواو عَن الضَّمَّةِ

## LE و EN SUBSTITUT DE LA DAMMA

وَأمَّا اَلوَاوُ فتَكُونُ عَلامَةً لِلرَّفع فِي مَوْضِعَيْنِ فِي جَمْع اَلمُذَكَّرِ السَّالِمِ, وَفِي اَلأسْمَاءِ اَلخمْسَةِ, وَهِيَ أبُوكَ, وَأخُوكَ, وَحَمُوكِ, وَ فُوكَ, وَذُو مَالٍ

Le و (waw) indique le cas sujet dans deux cas :

- Dans le pluriel masculin externe ;
- dans les cinq noms qui sont :
  أبوك ـ أخوك ـ حموك ـ فوك ـ و ذو مال

## نِيابَة الألف عَن الضَّمَّةِ
## LE ا EN SUBSTITUT DE LA DAMMA

**وَأمَّا الألِفُ فتكُونُ عَلامَةً لِلرَّفع فِي تثنيَةِ الأسْمَاءِ خاصَّةً**

Le ا est la marque du cas sujet uniquement dans le nom au duel.

## نِيابَة النون عَن الضَّمَّةِ
## LE ن EN SUBSTITUT DE LA DAMMA

**وَأمَّا النُّونُ فتكُونُ عَلامَةً لِلرَّفع فِي الفِعْل المُضَارِع, إذا اتَّصَلَ بِهِ ضَمِيرُ تثنِيَةٍ, أوْ ضَمِيرُ جَمْعٍ, أوْ ضَمِيرُ المُؤَنَّثَةِ المُخاطبَةِ.**

Quant au ن (noun), il est la marque du cas sujet dans le verbe à l'inaccompli quand :

- Il est terminé par les pronoms du duel ;
- il est terminé par les pronoms du pluriel ;
- ou, quand il est terminé par la deuxième personne du singulier féminin.

## علامات النَّصْبِ
## LES SIGNES DU CAS DIRECT

**وَلِلنَّصْبِ خمْسُ عَلامَاتٍ: الفَتْحَة، وَالألِفُ، وَالكَسْرَة، وَاليَاءُ، وَحَذفُ النُّون.**

Le cas direct a cinq marques :

- La Fatha : ـَ ;
- le ا (Alif) ;
- la Kasra : ـِ ;
- le ي (Ya) ;
- la suppression du ن (noun).

## النَّصْبُ بالفَتْحَةِ

## LE CAS DIRECT AVEC LA FATHA

فأمَّا الفَتْحَةُ فتَكُونُ عَلامةً لِلنَّصْبِ فِي ثلاثةِ مَوَاضِعَ: فِي الاسْمِ المُفْرَدِ، وَجَمْعِ التَّكْسِيرِ، وَالفِعْلِ المُضارِعِ إذَا دَخَلَ عَلَيْهِ ناصِبٌ وَلمْ يَتَّصِلْ بِآخِرِهِ شَيْءٌ.

La Fatha est la marque du cas direct dans trois cas :

- Dans le nom singulier ;
- dans le pluriel interne ;
- dans le verbe à l’inaccompli quand il est précédé d’un agent qui demande le cas direct et qu’aucune lettre n’ait été ajoutée au radical.

## نيابة الألف عن الفتحة في النصب
## LE ا EN SUBSTITUT DE LA FATHA AU CAS DIRECT

وَأمَّا الألِفُ: فتَكُونُ عَلامَةً لِلنَّصْبِ فِي الأسْمَاءِ الخَمْسَةِ، نَحْوَ: "رَأيْتُ أبَاكَ وَأخاكَ" وَمَا أشْبَهَ ذلِكَ.

Le ا (Alif) indique le cas direct dans les cinq noms, tel que : « j’ai vu ton père et ton frère » etc.

## نيابة الكسرةِ عن الفتحةِ
## LA KASRA EN SUBSTITUT DE LA FATHA

وَأمَّا الكَسْرَةُ: فتَكُونُ عَلامَةً لِلنَّصْبِ فِي جَمْعِ المُؤَنَّثِ السَّالِمِ.

Quant à la Kasra, elle marque le cas direct dans le pluriel externe féminin.

## نيابة الياءِ عن الفتحة
## LE ي EN SUBSTITUT DE LA FATHA

وَأمَّا اليَاءُ: فتَكُونُ عَلامَةً لِلنَّصبِ فِي التَّثْنِيَةِ وَالجَمْعِ.

Alors que le ي (Ya) est la marque du cas direct dans :

- Dans le duel ;
- dans le pluriel externe.

## نيابة حذفِ النون عن الفتحةِ
## LA SUPPRESSION DU ن EN SUBSTITUT DE LA FATHA

**وَأَمَّا حَذْفُ النّون فيَكُونُ عَلامَةً لِلنّصْبِ فِي الأفعَال الخمْسَةِ التِي رَفعُهَا بِثبَاتِ النّون.**

Enfin, la suppression du ن (noun) est le signe du cas direct :

- Dans les cinq verbes où le cas sujet se marque le ن.

## علامات الخفضِ "الجرّ"
## LES SIGNES DU CAS INDIRECT

**وَلِلخفْض ثلاث عَلامَاتٍ: الكَسْرَة، وَاليَاءُ، وَالفَتْحَة.**
**فأمَّا الكَسْرَة: فتكُونُ عَلامَةً لِلخفْض فِي ثلاثةِ مَوَاضِعَ: فِي الاسْمِ المُفْرَدِ المُنصَرِف، وَجَمْعِ التّكْسِيرِ المُنصَرِف، وَفِي جَمْعِ المُؤَنّثِ السَّالِم.**

Les signes du cas indirect sont au nombre de trois :

- La Kasra ;
- Le Ya ;
- La Fatha.

La Kasra est la marque du cas indirect dans trois cas :

- Dans le nom singulier déclinable ;
- dans le pluriel interne déclinable ;
- dans le pluriel féminin externe.

## نيابة الياء عن الكسرةِ
## LE ي EN SUBSTITUT DE LA KASRA

**وَأمَّا اليَاءُ: فتكُونُ عَلامَةً لِلخفْض فِي ثلاثةِ مَوَاضِعَ: فِي الأسْمَاءِ الخَمْسَةِ، وَفِي التّثْنِيَةِ، وَالجَمْعِ.**

Le Ya est la marque du cas indirect dans trois situations :

- Dans les cinq noms ;
- dans les noms au duel ;
- dans le pluriel.

## نيابة الفتحة عن الكسرة
## LE REMPLACEMENT DE LA KASRA PAR LA FATHA

وأمَّا الفَتْحَة: فتكونُ عَلامَة لِلخفض فِي الاسْم الذِي لا يَنْصَرِفُ.

La Fatha est le signe du cas indirect dans le nom diptote (qui ne se décline pas).

## علامات الجَزْم
## LES SIGNES DE L’APOCOPE

وَلِلجَزْم عَلامَتَان: السُّكونُ، وَالحَذفُ. فأمَّا السُّكونُ فيَكونُ عَلامَةً لِلجَزْم فِي الفِعْل المُضَارِعِ الصَّحِيح الآخِرِ.

وأمَّا الحَذفُ فيَكونُ عَلامَةً لِلجَزْم فِي الفِعْل المُضَارِعِ المُعْتَلِّ الآخِرِ، وَفِي الأفعَال الخمْسَةِ التِي رَفعُهَا بثبَاتِ النُّون.

L’apocopé possède deux signes :

- Le Soukoune ;
- la suppression (de la dernière lettre).

1. Le Soukoune est le signe de l’apocopé dans :
    - Le verbe à l’inaccompli dont la dernière lettre est saine.
2. La suppression de la dernière lettre se fait dans :
    - Le verbe défectueux.
    - les personnes à l’inaccompli qui se terminent par le Noun.



## المُعْرَبات
## LES MOTS QUI SE DECLINENT

(**<u>Note du traducteur</u>** : Après avoir cité la déclinaison et ses subdivisons en détail, l'auteur nous fait un petit récapitulatif de ce que nous avons vu.)

**اَلمُعْرَبَاتُ قِسْمَان : قِسْمٌ يُعْرَبُ بِالحَرَكَاتِ, وَقِسْمٌ يُعْرَبُ بِالحُرُوفِ. فَالَّذِي يُعْرَبُ بِالحَرَكَاتِ أَرْبَعَةُ أَنْوَاع : اَلِاسْمُ المُفْرَدُ, وَجَمْعُ التَّكْسِيرِ, وَجَمْعُ المُؤَنَّثِ السَّالِمِ, وَالفِعْلُ المُضَارِعُ اَلَّذِي لَمْ يَتَّصِلْ بِآخِرِهِ شَيْءٌ وكلها ترفع بالضمة، وتنصب بالفتحة، وتخفض بالكسرة، وتجزم بالسكون. وخرج عن ذلك ثلاثة أشياء: جمع المؤنث السالم ينصب بالكسرة، والاسم الذي لا ينصرف يخفض بالفتحة، والفعل المضارع المعتل الآخر يجزم بحذف آخره. والذي يعرب بالحروف أربعة أنواع: التثنية، وجمع المذكر السالم، والأسماء الخمسة، والأفعال الخمسة، وهي: يفعلان، وتفعلان، ويفعلون، وتفعلون، وتفعلين. فأما التثنية: فترفع بالألف، وتنصب وتخفض بالياء.**

**وأما جمع المذكر السالم: فيرفع بالواو، وينصب ويخفض بالياء.**

**وأما الأفعال الخمسة: فترفع بالنون، وتنصب وتجزم بحذفها.**

Les mots déclinables sont de deux sortes : ceux qui se déclinent par les voyelles et ceux qui se déclinent par les lettres.

1. **<u>Les mots qui se déclinent par les voyelles sont au nombre de quatre :</u>**

- Le nom singulier ;
- le pluriel interne ;
- le pluriel féminin externe ;
- le verbe à l'inaccompli dont aucune lettre n'a été ajoutée au radical.

Chacun de ces mots se met au cas sujet, au cas direct et au cas indirect et à l'apocopé
On exclut de cette règle trois mots :

- Le pluriel féminin externe qui se met au cas direct par la Kasra ;
- le nom diptote qui porte la Fatha au cas indirect ;
- le verbe défectueux à l'inaccompli apocopé en supprimant sa dernière lettre.

2. **<u>Les mots qui se déclinent par les lettres sont également au nombre de quatre :</u>**

- Le nom au duel ;
- le pluriel externe ;
- les cinq noms ;
- les cinq verbes (les cinq personnes dont la dernière lettre, à l'inaccompli indicatif se termine par le Noun).

Le nom au duel se met au cas sujet par ا (Alif) et au cas direct et indirect par le ي (Ya).
Le pluriel externe masculin se met au cas sujet par le و (Waw) et au cas direct et indirect par le ي (Ya).
Les cinq noms se mettent au cas sujet par le Waw, au cas direct par l'Alif et au cas indirect par le Ya.
Quant aux cinq verbes, ils se mettent au cas sujet par le ن (Noun) et au cas direct et à l'apocopé par la suppression de ce même Noun.

**بابُ الأفعال**

## LES VERBES

الأفعَالُ ثلاثة : ماض وَمُضَارِعٌ, وأمْرٌ, نَحْوَ ضَرَبَ, وَيَضْرِبُ, واضْرِبْ. فالمَاضِي مَفْتُوحُ الآخِرِ أَبَدًا. وَالأمْرُ: مجزوم أبَدًا.

والمضارع مَا كَانَ فِي أوَّلِهِ إحْدَى الزَّوَائِدِ الأرْبَعِ الَّتِي يَجْمَعُهَا قَوْلُكَ "أنَيْتُ" وَهُوَ مَرْفُوعٌ أبَدًا, حَتَّى يَدْخُلَ عَلَيْهِ نَاصِبٌ أوْ جَازِمٌ.

**<u>Les verbes possèdent trois modes :</u>**

- L'accompli ;
- l'inaccompli ;
- l'impératif.

Par exemple :

- Il a frappé ;
- Il frappe
- Frappe.

L'accompli possède toujours comme voyelle sur la dernière lettre la Fatha.
L'impératif lui, possède toujours le Soukoune sur la dernière lettre.
L'inaccompli se reconnaît par l'une de ces quatre lettres ajoutées au début (comme préfixes) réunies dans le mot : **أنَيْتُ** et il porte toujours la voyelle Damma sur la dernière lettre tant qu'aucun agent du cas direct ou de l'apocopé n'est placé devant le verbe.

## نواصِبُ المُضارع
## LES PARTICULES DU CAS DIRECT (LE SUBJONCTIF)

فالنواصب عَشَرَة, وَهِيَ

أنْ, وَلَنْ, وَإذَنْ, وَكَي, وَلامُ كَيْ, وَلامُ الْجُحُودِ, وَحَتَّى, وَالْجَوَابُ بِالْفَاءِ, وَالْوَاوِ, وَأوْ.

**<u>Les agents du cas direct sont dix :</u>**

- أنْ: que
- لنْ: ne ; ne….pas
- إذنْ: alors ; dans ce cas-là ; donc ; dès lors ; par conséquent
- كيْ: afin de/que ; de façon à/que ; de telle façon que
- لام كي: même sens que le mot précédent
- لام الجحود: en sorte que
- حَتّى: jusqu'à ce que
- الفاء: en sorte que
- الواو: afin que ; en sorte que
- أوْ: à moins que ; sauf si

## جَوازِمُ المضارع
## LES PARTICULES DE L'APOCOPE

**وَالجَوَازِمُ ثَمَانِيَة عَشَرَ وَهِيَ**

**لَمْ, وَلَمَّا, وَألَمْ, وَألمَّا, وَلامُ الأمْرِ وَالدُّعَاءِ, وَ "لا" فِي النَّهْيِ وَالدُّعَاءِ, وَإِنْ وَمَا وَمَنْ وَمَهْمَا, وَإذْمَا ، وأي وَمَتَى, وَأيْنَ وَأيَّانَ, وَأنَّى, وَحَيْثُمَا, وَكَيْفُمَا, وَإِذَا فِي الشِّعْرِ خاصة.**

Les agents de l'apocopé sont au nombre de dix-huit :

- لَمْ : ne ; ne….pas
- لَمّا : ne ; pas encore
- ألَمْ :: est-ce que…ne
- ألَمَّا : est-ce que…ne pas encore
- لام الأمر والدعاء : que…
- ( لا في النهي والدعاء ) : ne
- إنْ : si
- مَا : quoi que…
- مَهْمَا : quoique ; bien que ; même si
- إذما : quand ; lorsque ; chaque fois que
- أيْ : quelque…que
- مَتَى : aussi longtemps que… ; chaque fois que…
- أيْنَ : de quelque part que…
- أيَّانَ : même sens que le mot précédent
- أنَّى : partout où…
- حَيْثُمَا : partout où ; où que…
- كَيْفَمَا : de quelque manière que…
- إذا في الشعر خاصة : cette particule est propre à la poésie.

## باب المَرْفوعات
## LES MOTS QUI SE METTENT AU CAS SUJET

**المَرْفوعَاتُ سَبْعَة وَهِيَ**

**الفَاعِلُ, وَالمَفْعُولُ الَّذِي لَمْ يُسَمَّ فاعِلُهُ, وَالمُبْتَدَأ, وَخَبَرُهُ, وَاسْمُ "كانَ" وَأخَوَاتِها, وَخَبَرُ "إنَّ" وَأخَوَاتِهَا, وَالتَّابِعُ لِلْمَرْفُوعِ, وَهُوَ أرْبَعَة أشْيَاءَ النَّعْتُ, وَالعَطْفُ, وَالتَّوْكِيدُ, وَالبَدَلُ .**

Les mots qui se mettent au cas sujet sont au nombre de sept :

- Le sujet ;
- le nom de l'objet d'une action dont le sujet n'a pas été cité ;
- le « *Moubtada* » (ألمُبْتَدَأ ce par quoi on commence);
- l'information (ألخَبَرُ);
- *Ism « kana » et de ses homologues (nom de kana) ;*
- l'information de « inna » et de ses homologues ;
- mot qui suit un autre qui est au cas sujet et qui peut être soit :

- Adjectif ;
- la coordination ;
- le corroboratif ;
- le permutatif.

## الفاعِلُ
## LE SUJET

.اَلفَاعِلُ هُوَ الاسم اَلمَرْفُوعُ اَلمَذْكُورُ قَبْلَهُ فِعْلُهُ

L'agent (sujet du verbe) est le nom au cas sujet précédé par son verbe.

.وَهُوَ عَلَى قِسْمَيْنِ ظَاهِرٍ, وَمُضْمَرٍ

فَالظَّاهِرُ نَحوَ قَوْلِكَ قَامَ زَيْدٌ, وَيَقُومُ زَيْدٌ, وَقَامَ الزَّيْدَانِ, وَيَقُومُ الزَّيْدَانِ, وَقَامَ الزَّيْدُونَ, وَيَقُومُ الزَّيْدُونَ, وَقَامَ الرِّجَالُ, وَيَقُومُ الرِّجَالُ, وَقَامَتْ هِنْدٌ, وَقَامَتْ الْهِنْدُ, وَقَامَتْ الْهِنْدَانِ, وَتَقُومُ الْهِنْدَانِ, وَقَامَتْ الْهِنْدَاتُ, وَتَقُومُ الْهِنْدَاتُ, وَقَامَتْ الْهُنُودُ, وَتَقُومُ الْهُنُودُ, وَقَامَ أَخُوكَ, وَيَقُومُ أَخُوكَ, وَقَامَ غُلامِي, وَيَقُومُ غُلامِي, وَمَا أَشْبَهَ ذَلِكَ.

وَالمُضْمَرُ اِثْنَا عَشَرَ, نَحْوَ قَوْلِكَ "ضَرَبْتُ, وَضَرَبْنَا, وَضَرَبْتَ, وَضَرَبْتِ, وَضَرَبْتُمَا, وَضَرَبْتُمْ, وَضَرَبْتُنَّ, وَضَرَب, وَضَرَبَتْ, وَضَرَبَا, وَضَرَبُوا, وضربن".

Il est de deux sortes : apparent et latent (caché).

Le sujet apparent, tel que :

ZAYD s'est levé
ZAYD se lève
Les deux ZAYD se sont levés
Les deux ZAYD se lèvent
Les ZAYD se sont levés
Les ZAYD se lèvent
Les hommes se sont levés
Les hommes se lèvent
Hind s'est levée
Hind se lève
Les deux Hind se sont levées
Les deux Hind se lèvent
Les Hind se sont levées
Les Hind se lèvent
Ton frère s'est levé
Ton frère se lève
Mon garçon s'est levé
Mon garçon se lève

Ainsi de suite.

Quant au sujet caché, il est au nombre de douze, tel que :

(J’ai) frappé
(Nous) avons frappé
(Tu) as frappé (masculin)
(Tu) as frappé (féminin)
(Vous) avez frappé (duel)
(Vous) avez frappé (pluriel masculin)
(Vous) avez frappé (pluriel féminin)
(Il) a frappé
(Elle) a frappé
(Ils) ont frappé (duel)
(Ils) ont frappé
(Elles) ont frappé

## المَفعولُ الّذي لم يُسمَّ فاعِلُهُ
## LE COMPLEMENT DONT LE SUJET N’EST PAS CITE

وَهُوَ اَلِاسْمُ اَلْمَرْفُوعُ اَلَّذِي لَمْ يُذْكَرْ مَعَهُ فاعِلُهُ.

C’est le nom de l’objet d’une action au cas sujet dont l’agent n’est pas cité.

فَإِنْ كَانَ اَلْفِعْلُ مَاضِيًا ضُمَّ أَوَّلُهُ وَكُسِرَ مَا قَبْلَ آخِرِهِ, وَإِنْ كَانَ مُضَارِعًا ضُمَّ أَوَّلُهُ وَفُتِحَ مَا قَبْلَ آخِرِهِ.

وَهُوَ عَلَى قِسْمَيْنِ ظَاهِرٍ, وَمُضْمَرٍ, فَالظَّاهِرُ نَحْوَ قَوْلِكَ "ضُرِبَ زَيْدٌ" وَ"يُضْرَبُ زَيْدٌ" وَ"أُكْرِمَ عَمْرٌو" وَ"يُكْرَمُ عَمْرٌو". وَالْمُضْمَرُ اِثْنَا عَشَرَ, نَحْوَ قَوْلِكَ "ضُرِبْتُ وَضُرِبْنَا, وَضُرِبْتَ, وَضُرِبْتِ, وَضُرِبْتُمَا, وَضُرِبْتُمْ, وَضُرِبْتُنَّ, وَضُرِبَ, وَضُرِبَتْ, وَضُرِبَا, وَضُرِبُوا, وَضُرِبن".

Si le verbe est à l’accompli, la première lettre portera la voyelle Damma et la Kasra sur l’avant dernière lettre.
En revanche, si le verbe est à l’inaccompli, il aura sur sa première lettre la Damma et sur l’avant dernière la Fatha.
Et il est de deux sortes également : apparent et caché.

**<u>L’apparent tel que :</u>**

ضُرِبَ زيدٌ : Zayd a été frappé.
يُضْرَبُ زيدٌ : Zayd sera frappé.
أُكرِمَ عمرو : ‘Amr a été honoré.
يُكْرَمُ عمرو : ‘Amr sera honoré.

**<u>Le caché tel que :</u>**

ضربت : (j’ai) été frappé
ضربنا : (nous) avons été frappés.
ضربت : (tu as) été frappé.
ضربت : (tu as) été frappée.
ضربتما : (vous avez) été frappés (duel).
ضربتم : (vous avez) été frappés (pluriel masculin).
ضربتن : (vous avez) été frappées (pluriel féminin).
ضرب : (il a) été frappé.
ضربت : (elle a) été frappée.
ضربا : (ils ont) été frappés (duel).
ضربوا : (ils ont) été frappés.
ضربن : (elles ont) été frappées.

## المُبْتَدَأ وَ الخَبَرُ
## AL’MOUBTADA ET L’INFORMATION

اَلْمُبْتَدَأ : هو اَلِاسْمُ اَلْمَرْفُوعُ اَلْعَارِي عَنْ اَلْعَوَامِلِ اَللَّفْظِيَّةِ

Le *Moubtada* est le nom au cas sujet dépourvu de tout agent explicite.

". وَالْخَبَرُ هُوَ اَلِاسْمُ اَلْمَرْفُوعُ اَلْمُسْنَدُ إِلَيْهِ, نَحْوَ قَوْلِكَ "زَيْدٌ قَائِمٌ" وَ"الزَّيْدَانِ قَائِمَانِ" وَ"الزَّيْدُونَ قَائِمُونَ

L’information est le nom au cas sujet qui fait l’objet de l’attribution.

**Exemple** :

زيد قائمٌ : Zayd est debout.
الزيدان قائمان : Les deux Zayd sont debout.
الزيدون قائمون : Les Zayd sont debout.

والمبتدأ قِسْمَانِ ظَاهِرٌ وَمُضْمَرٌ

Le *Moubtada* est de deux types : apparent et caché.

فالظَّاهِرُ مَا تَقَدَّمَ ذِكْرُهُ
و المضمر اثنا عشر, وهي: أنا, ونحن، وأنت, وأنتِ, وأنتما, وأنتم, وأنتن, وهو, وهي, وهما, وهم, وهن, نحو قولك (( أنا قائم )) و
((نحن قائمون )) وما أشبه ذلك.

Le *Moubtada* apparent c’est ce qui a été cité (avec les trois exemples précédents).

Quant au caché, il est au nombre de douze :

أنا : Je
نحن : Nous
أنتَ : Tu (masculin)
أنتِ : Tu (féminin)
أنتما : Vous (duel)
أنتم : Vous (pluriel masculin)
أنتن : Vous (pluriel féminin)
هو : Il
هي : Elle
هما : Ils (duel)
هم : Ils (pluriel)
هن : Elles

و الخبر قسمان:مفرد؛ و غير مفرد.

**<u>L’information est également de deux types : simple et complexe.</u>**

فالمفرد نحو (( زيد قائم )) .

L’information simple, tel que :

زيد قائم : Zayd est debout.

وغير المفرد أربعة أشياء: الجار و المجرور, و الظرف, و الفعل مع فاعله, و المبتدأ مع خبره, نحو قولك: ((زيد في الدار, وزيد عندك, وزيد قام أبوه, و زيد جاريته ذاهبة ))

L’information complexe est de quatre sortes :

1. d’une préposition et d’un complément d’objet indirect,
2. d’un complément circonstanciel de temps ou de lieu,
3. d’un verbe et de son agent,
4. d’un *Moubtada* et de son information.

**<u>Exemple :</u>**

زيد في الدار : Zayd est dans la maison.
زيد عندك : Zayd est chez toi.
زيد قام أبوه : Zayd, son père s’est levé.
زيد جاريته ذاهبة : Zayd, sa servante part.

باب العَوامِل الدّاخِلةِ على المبتدأ و الخبر
LES REGISSANTS QUI SONT INTRODUITS POUR LE MOUBTADA ET L’INFORMATION

وَهِيَ ثلاثةُ أشْيَاءَ كَانَ وَأخوَاتُهَا وَإنَّ وَأخوَاتُهَا وَظَنَنْتُ وَأخوَاتُهَا

فأمَّا كَانَ وَأخوَاتُهَا, فإنّهَا تَرْفعُ الاسْمَ, وَتنْصِبُ الخبَرَ, وَهِيَ كَانَ, وَأمْسَى, وَأصْبَحَ, وَأضْحَى, وَظلَّ, وَبَاتَ, وَصَارَ, وَليْسَ, وَمَا زَالَ, وَمَا انْفكَّ, وَمَا فتِئَ, وَمَا بَرِحَ, وَمَا دَامَ, وَمَا تَصَرَّفَ مِنْهَا نَحْوَ كَانَ, وَيَكُونُ, وَكُنْ, وَأصْبَحَ وَيُصْبحُ وَأصْبحْ, تَقُولُ "كَانَ زَيْدٌ قَائِمًا, وَلَيْسَ عَمْرٌو شَاخِصًا" وَمَا أشْبَهَ ذَلِكَ.

**Elles sont au nombre de trois :**

« Kana » et ses consœurs ; « Inna » et ses consœurs et « thanantou » et ses consœurs.

**Kana et ses consœurs mettent le nom au cas sujet et l'information au cas direct et sont les suivant :**

كان : être
أمسى : être (au soir)
أصبح : être (au matin)
أضحى : être (à la période entre le lever du soleil et le midi)
ظل : être (pendant la journée)
بات : être (la nuit)
صار : devenir
ليس : ne pas être
مازال : ne pas cesser d'être
ما انفك : continuer à…
ما فتئ : continuer à…
ما برح : continuer, être encore.
ما دام : étant donné que, dès lors que, tant que.

Et ce qui se conjugue de ces verbes également :

كان : il était
يكون : il sera
كن : sois
أصبح : il était (au matin)
يصبح : il est (au matin)
أصبح : sois (au matin)

Vous dites : كان زيد قائما : Zayd était debout et ليس عمر شاخصا : 'Amr n'est pas parti.* Etc.

وَأمَّا إنَّ وَأخوَاتُهَا فإنّهَا تَنْصِبُ الاسْمَ وَتَرْفعُ الخبَرَ، وَهِيَ: إنَّ، وَأنَّ، وَلكِنَّ، وَكَأنَّ، وَليْتَ، وَلعَلَّ، تَقُولُ: إِنَّ زَيْدًا قَائِمٌ، وَليْتَ عَمْرًا شَاخِصٌ، وَمَا أشْبَهَ ذَلِكَ، وَمَعْنَى إنَّ وَأنَّ لِلتَّوْكِيدِ، وَلكِنَّ لِلاسْتِدْرَاكِ، وَكَأنَّ لِلتَّشْبِيهِ، وَليْتَ لِلتَّمَنِّي، وَلعَلَّ لِلتَّرَجِي وَالتَّوَقُّعِ.

**Quant à إنَّ و أخواتها (Inna et ses consœurs), elles mettent le nom au cas direct et l'information au cas sujet. Ce sont :**

إنّ : certes
أنّ : que
لكن : mais, cependant
كأن : comme si
ليت : pourvu que
لعل : peut-être (que)

Vous dites : إنّ زيدا قائم : certes, Zayd est debout ; ليت عمرا شاخص : pourvu que Zayd soit présent etc. La valeur de إنّ et de أنّ c'est l'affirmation accentuée (d'une idée). Le sens de
لكنّ c'est la restriction. Celui de كأنّ c'est la ressemblance. ليت indique le souhait et لعل exprime un doute avec une nuance de possibilité affirmative.

وَأمَّا ظَنَنْتُ وَأخوَاتُهَا فإِنَّهَا تَنْصِبُ الْمُبْتَدَأ وَالخَبَرَ عَلَى أنَّهُمَا مَفْعُولانِ لهَا، وَهِيَ: ظَنَنْتُ، وَحَسِبْتُ، وَخِلتُ، وَزَعَمْتُ، وَرَأيْتُ، وَعَلِمْتُ، وَوَجَدْتُ، وَاتَّخَذْتُ، وَجَعَلتُ، وَسَمِعْتُ؛ تَقُولُ: ظَنَنْتُ زَيْدًا قائِمًا، وَرَأيْتُ عَمْرًا شاخِصًا، وَمَا أشْبَهَ ذَلِكَ.

Alors que ظننت وأخواتها mettent le nom et l'information au cas direct du fait qu'ils sont compléments.

ظننت : j'ai cru
حسبت : j'ai considéré/estimé que..
خلت : je me suis imaginé que/ cru que..
زعمت : j'ai pensé que/cru que…
رأيت : j'ai vu
علمت : j'ai su
وجدت : j'ai trouvé
اتخذت : j'ai pris…pour
جعلت : je me suis mis à ; j'ai rendu
سمعت : j'ai entendu (dire)

Vous dites : ظننت زيداً قائما : j'ai cru que Zayd était debout. رأيت عمراً شاخصا : j'ai vu Zayd présent etc.

## باب النَّعْتِ
## LE QUALIFICATIF

اَلنَّعْتُ تَابِعٌ لِلمَنْعُوتِ فِي رَفعِهِ وَنَصْبِهِ وَخفْضِهِ, وَتَعْرِيفِهِ وَتَنْكِيرِهِ; تَقُولُ قامَ زَيْدٌ اَلعَاقِلُ, وَرَأيْتُ زَيْدًا اَلعَاقِلَ, وَمَرَرْتُ بِزَيْدٍ اَلعَاقِلِ.

**<u>Le qualificatif</u>** : c'est l'adjectif qualificatif qui suit le terme antécédent en cas (au cas sujet, au cas direct, au cas indirect) et dans sa détermination ou indétermination.
قام زيدٌ العاقلُ = Zayd le sage s'est levé.
رأيت زيداً العاقلَ = J'ai vu Zayd le sage.
مررت بزيدٍ العاقلِ = Je suis passé à côté de Zayd le sage.

وَالمَعْرِفةُ خمْسَةُ أشْيَاءَ اَلاِسْمُ اَلمُضْمَرُ نَحْوَ أنَا وَأنْتَ, وَالاِسْمُ اَلعَلَمُ نَحْوَ زَيْدٍ وَمَكَّةَ, وَالاِسْمُ اَلمُبْهَمُ نَحْوَ هَذا, وَهَذِهِ, وَهَؤُلاءِ, وَالاِسْمُ اَلذِي فِيهِ اَلألِفُ وَاللَّامُ نَحْوَ اَلرَّجُلُ وَالغُلامُ, وَمَا أضِيفَ إلى وَاحِدٍ مِنْ هَذِهِ اَلأرْبَعَةِ.

**<u>Les déterminés sont de cinq types</u>** :

- Les pronoms tels que أنا (je/moi) أنت (tu/toi) ;
- le nom propre tel que Zayd et La Mecque ;
- les noms vagues tels que هذا (celui-ci), هذه (celle-ci), هؤلاء (ceux-ci) ;
- le nom qui porte l'article « أل » tel que الرجل (L'homme), الغلام (Le garçon) ;

- tout autre mot ajouté à l’un de ces quatre types.

وَالنَّكِرَةُ كُلُّ اِسْمٍ شَائِعٍ فِي جِنْسِهِ لا يَخْتَصُّ بِهِ وَاحِدٌ دُونَ آخَرَ, وَتَقْرِيبُهُ كُلُّ مَا صَلَحَ دُخُولُ اَلألِفِ وَاللَّام عَلَيْهِ, نَحْوُ اَلرَّجُلِ والفرس.

**<u>L’indétermination</u>** : Tout nom fréquent dans son espèce sans qu’il soit caractérisé pour un objet particulier ou une personne particulière  plutôt qu’un€ autre. Autrement dit, tout mot dont l’article أل convient tels que : الرجل = L’homme ; الفرس = Le cheval.

## باب العَطْفِ
## LA COORDINATION

وَحُرُوفُ اَلْعَطْفِ عَشَرَةٌ وَهِيَ :

اَلْوَاوُ, وَالْفَاءُ, وَثُمَّ, وَأَوْ, وَأَمْ, وَإِمَّا, وَبَلْ, وَلا, وَلَكِنْ, وَحَتَّى فِي بَعْضِ اَلْمَوَاضِعِ

فَإِنْ عُطِفَتْ عَلَى مَرْفُوعٍ رُفِعَتْ  أَوْ عَلَى مَنْصُوبٍ نُصِبَتْ, أَوْ عَلَى مَخْفُوضٍ خُفِضَتْ, أَوْ عَلَى مَجْزُومٍ جُزِمَتْ, تَقُولُ "قامَ زَيْدٌ وَعَمْرٌو, وَرَأَيْتُ زَيْدًا وَعَمْرًا, وَمَرَرْتُ بِزَيْدٍ وَعَمْرٍو, وَزَيْدٌ لَمْ يَقُمْ وَلَمْ يَقْعُدْ".

**<u>Les particules de coordination sont au nombre de dix qui sont :</u>**
و = et
ف = et, puis, or, alors
ثم = ensuite
أو = ou
أم = ou bien
إما = soit
بل = mais, au contraire, ou plutôt
لا = non
لكن = cependant
حتى = même, jusqu’à.

Si vous joignez un mot à un autre par l’intermédiaire de l’une de ces particules, le deuxième mot portera le même cas que le précédent. Vous dites :

قام زيدٌ وعمرٌو = Zayd et ‘Am se sont levés.
رأيت زيدا و عمرا = J’ai vu Zayd et ‘Amr
مررت بزيدٍ وعمرٍو = Je suis passé auprès de Zayd et de ‘Amr.
زيد لم يقمْ ولم يقعد = Zayd ne s’est pas levé ni assis.

## باب التَّوْكِيدِ
## LA CORROBORATION

"التَّوْكِيدُ "تابع لِلمُؤَكَّدِ فِي رَفعِهِ وَنصْبهِ وَخفْضِهِ وَتعْرِيفِهِ.

وَيكُونُ بألفَاظٍ مَعْلومَةٍ, وَهِيَ اَلنَّفسُ, وَالعَيْنُ, وَكُلُّ, وَأجْمَعُ, وَتوَابعُ أجْمَعَ, وَهِيَ أكْتَعُ, وَأبْتَعُ, وَأبْصَعُ, تقوْلُ قامَ زَيْدٌ نفْسُهُ, وَرَأيْتُ اَلقوْمَ كُلَّهُمْ, وَمَرَرْتُ بالقوْمِ أجْمَعِينَ.

**<u>Le corroboratif</u>** : c'est un mot qui suit le corroboré (terme précédent) en cas (cas sujet, cas direct et cas indirect) et en détermination. Le corroboratif se fait avec des mots particuliers qui sont :

- النفس = (litt. âme) = la propre personne de quelqu'un, soi-même.
- العين = (litt. œil) = en personne ; lui-même.
- كل = (tous)
- أجمع = (la totalité) **<u>et ses analogues qui sont</u>**:

- أكتع = (tout entier)
- أبتع = (tout entier)
- أبصع = (tout entier)

Vous dites :

قام زيد نفسه = Zayd s'est levé lui-même.
رأيت القوم كلهم = J'ai vu tout le groupe.
مررت بالقوم أجمعين = Je suis passé auprès du groupe entier.

## البَدَل
## LE PERMUTATIF (LA SUBSTITUTION)

إذَا أبْدِلَ اِسْمٌ مِنْ اِسْمٍ أوْ فِعْلٌ مِنْ فِعْلِ تَبعَهُ فِي جَمِيع إعْرَابهِ

وَهُوَ عَلى أرْبعَةِ أقسَامِ بَدَلُ اَلشَّيْءِ مِنْ اَلشَّيْءِ, وَبَدَلُ اَلبَعْضِ مِنْ اَلكُلِّ, وَبَدَلُ اَلاشْتِمَالِ, وَبَدَلُ اَلغَلطِ, نحْوَ قوْلِكَ "قامَ زَيْدٌ أخُوكَ, وَأكَلتُ اَلرَّغِيفَ ثلثهُ, وَنفعَنِي زَيْدٌ عِلمُهُ, وَرَأيْتُ زَيْدًا اَلفرَسَ", أرَدْتَ أنْ تَقوْلَ رَأيْتُ اَلفرَسَ فغلِطتَ فأبْدَلتَ زَيْدًا مِنْهُ.

**<u>Le permutatif (substitutif) :</u>** Quand un nom est mis à la place d'un autre, ou un verbe à la place d'un autre, il le suit dans toutes ses déclinaisons. Le permutatif est de quatre types :

- La substitution du tout au tout ;
- la substitution de la partie au tout ;
- la substitution inclusive ;
- la substitution de l'erreur.

Vous dites :

قام زيد أخوك = Zayd, ton frère s'est levé.
أكلت الرغيف ثلثه = J'ai mangé le pain, son tiers.
نفعني زيد علمه = Zayd dont la science m'a été utile (litt. Zayd, sa science, m'a été utile.)
رأيت زيداً الفرس = J'ai vu Zayd, je veux dire le cheval.

## باب منصوباتِ الأسْماءِ

## LES NOMS QUI SE METTENT AU CAS DIRECT

اَلمَنْصُوبَاتُ خمْسَةَ عَشَرَ, وَهِيَ اَلمَفْعُولُ بهِ, وَالمَصْدَرُ, وَظَرْفُ اَلزَّمَانِ وَظَرْفُ اَلمَكَانِ, وَالحَالُ, وَالتَّمْيِيزُ, وَالمُسْتَثْنَى, وَاسْمُ لا, وَالمُنَادَى, وَالمَفْعُولُ مِنْ أَجْلِهِ, وَالمَفْعُولُ مَعَهُ, وَخَبَرُ كَانَ وَأَخوَاتِهَا, وَاسْمُ إِنَّ وَأَخوَاتِهَا، وَالتَّابعُ لِلمَنْصُوبِ، وَهُوَ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءٍ: اَلنَّعْتُ وَالعَطْفُ وَالتَّوْكِيدُ وَالبَدَلُ.

**<u>Les noms qui se mettent au cas direct sont au nombre de quinze :</u>**

1. Le complément direct ;
2. le nom verbal (nom d'action) ;
3. adverbe de lieu ;
4. adverbe de temps ;
5. complément d'état ;
6. le spécificatif ;
7. l'excepté ;
8. le nom de لا ;
9. le vocatif ;
10. complément circonstanciel de but ou de cause ;
11. le complément concomitant ;
12. l'information de كان ;
13. le nom de إنّ ;
14. entrent dans cette catégorie de nom au cas direct quatre mots :
    - Le qualificatif ;
    - terme accompagnant la conjonction de coordination ;
    - le corroboratif
    - le permutatif.

## باب المفعول به
## LE COMPLEMENT DIRECT

وَهُوَ اَلاسْمُ اَلمَنْصُوبُ, اَلَّذِي يَقعُ بهِ اَلفِعْلُ, نَحْوَ ضَرَبْتُ زَيْدًا, وَرَكِبْتُ اَلفَرَسَ

وَهُوَ قِسْمَانِ ظَاهِرٌ, وَمُضْمَرٌ

فالظَّاهِرُ مَا تَقدَّمَ ذِكْرُهُ

وَالمُضْمَرُ قِسْمَانِ مُتَّصِلٌ, وَمُنْفَصِلٌ

فالمُتَّصِلُ اِثْنَا عَشَرَ, وَهِيَ ضَرَبَنِي, وَضَرَبَنَا, وَضَرَبَكَ, وَضَرَبَكِ, وَضَرَبَكُمَا, وَضَرَبَكُمْ, وَضَرَبَكُنَّ, وَضَرَبَهُ, وَضَرَبَهَا, وَضَرَبَهُمَا, وَضَرَبَهُمْ, وَضَرَبَهُنَّ

وَالمُنْفَصِلُ اِثْنَا عَشَرَ, وَهِيَ إِيَّايَ, وَإِيَّانَا, وَإِيَّاكَ, وَإِيَّاكِ, وَإِيَّاكُمَا, وَإِيَّاكُمْ, وَإِيَّاكُنَّ, وَإِيَّاهُ, وَإِيَّاهَا, وَإِيَّاهُمَا, وَإِيَّاهُمْ, وَإِيَّاهُنَّ.

**<u>Le complément d'objet direct</u>** : C'est le nom au cas direct sur lequel s'effectue l'action, tel que : « j'ai frappé Zayd. » et « J'ai monté le cheval. »
Le complément d'objet direct est de deux sortes : apparent et latent.

L’apparent, c’est ce qui a été cité précédemment.
Quant au latent, il est, lui aussi de deux sortes : pronom personnel affixé et pronom personnel isolé.
**<u>Le pronom personnel affixé est au nombre de douze qui sont :</u>**

1. ضربنِي = Il m’a frappé. (litt. Il a frappé moi.)
2. ضربَنا = Il nous a frappé (litt. Il a frappé nous.)
3. ضربَكَ = Il t’a frappé (litt. il a frappé toi (masc.)
4. ضربكِ = Il t’a frappée (litt. Il a frappé toi (fém.)
5. ضربَكما = Il vous a frappés (vous deux) (litt. il a frappé vous deux.)
6. ضربكمْ = Il vous a frappés (masc.) (litt. il a frappe vous.)
7. ضربكنَّ = Il vous a frappées. (litt. il a frappé vous (fém.)
8. ضربَهُ = Il l’a frappé. (litt. il a frappé lui.)
9. ضربها = Il l’a frappée. (litt. il a frappe elle.)
10. ضربهُما = Il les a frappés (à eux/elles deux) (litt. il a frappé eux/elles deux.)
11. ضربهُمْ = Il les a frappés. (litt. il a frappé eux.)
12. ضربهنَّ = Il les a frappées. (litt. il a frappe elles.)

**<u>Le pronom personnel suffixe</u>** : il est de douze sortes également :

1. إيَّايَ = me/moi
2. إيَّانا = nous
3. إيَّاكَ = te/toi (masc.)
4. إيَّاكِ = te/toi (fém.)
5. إيَّاكُمَا = vous( duel)
6. إيَّاكُمْ = vous (plur. Masc.)
7. إيَّاكُنَّ = vous (plur. Fém.)
8. إيَّاهُ = lui
9. إيَّاهَا = elle
10. إيَّاهُمَا = eux d’eux (duel)
11. إيَّاهُمْ = eux
12. إيَّاهُنَّ = elle

## بابُ المَصْدَرِ
## LE NOM VERBAL (NOM D’ACTION)

اَلْمَصْدَرُ هُوَ اَلاسْمُ اَلْمَنْصُوبُ, اَلَّذِي يَجِيءُ ثَالِثًا فِي تَصْرِيفِ اَلْفِعْلِ, ، نحو ضَرَبَ يَضْرِبُ ضَرْبًا

**<u>Le nom verbal (ou nom d’action)</u>** : C’est le mot au cas direct qui se situe à la troisième position dans la conjugaison du verbe tel que :
ضَرَبَ = il a frappé.
يَضْرِبُ = il frappe.
ضَرْبًا = un frappement.

وَهُوَ قِسْمَانِ لَفْظِيٌّ وَمَعْنَوِيٌّ, فَإِنْ وَافَقَ لَفْظُهُ لَفْظَ فِعْلِهِ فَهُوَ لَفْظِيٌّ, نَحْوَ قَتَلْتُهُ قَتْلًا

وَإِنْ وَافَقَ مَعْنَى فِعْلِهِ دُونَ لَفْظِهِ فَهُوَ مَعْنَوِيٌّ ، نحو جَلَسْتُ قُعُودًا, ، وقمت وُقُوفًا, ، وما أَشْبَهَ ذَلِكَ.

Le nom verbal est de deux sortes : explicite et implicite. S’il correspond au verbe, alors il est explicite, tel

que : قَتَلْهُ قَتْلاً : Je l’ai bien tué (litt. Je l’ai tué d’une tuerie.)
En revanche, si le nom verbal s’accorde avec le verbe uniquement dans le sens et non dans l’expression, alors il est implicite, tel que :
= Je me suis bien assis (litt. Je me suis assis un asseoiement.)جلست قعوداً
قمت وقوفاً = Je me suis bien levé (litt. Je me suis levé debout.)

**"باب ظَرْفِ الزَّمان و ظرفِ المَكانِ " المفعول فيه**
**PREPOSITION DE TEMPS ET DE LIEU**

**ظَرْفُ الزَّمَانِ هُوَ اِسْمُ الزَّمَانِ المَنْصُوبُ بِتَقْدِيرِ "فِي" نَحْوَ اليَوْمِ, وَاللَّيْلَةِ, وَغَدْوَةً, وَبُكْرَةً, وَسَحَرًا, وَغَدًا, وَعَتَمَةً, وَصَبَاحًا, وَمَسَاءً, وَأَبَدًا, وَأَمَدًا, وَحِينًا وَمَا أَشْبَهَ ذَلِكَ**

**وَظَرْفُ المَكَانِ هُوَ اِسْمُ المَكَانِ المَنْصُوبُ بِتَقْدِيرِ "فِي" نَحْوَ أَمَامَ, وَخَلْفَ, وَقُدَّامَ, وَوَرَاءَ, وَفَوْقَ, وَتَحْتَ, وَعِنْدَ, وَمَعَ, وَإِزَاءَ, وَحِذَاءَ, وَتِلْقَاءَ, وَثَمَّ, وَهُنَا, وَمَا أَشْبَهَ ذَلِكَ.**

**<u>Préposition de temps :</u>** Le circonstanciel de temps se met au cas direct *virtuellement* _تقدِيراً_ (et non par sa forme grammaticale) par la préposition فِي.

**<u>Exemple :</u>**

اليوم = aujourd’hui
الليلة = cette nuit
غدوة = dans la matinée
بكرة = de grand matin
سحرا = la fin de la nuit juste avant le Fajr.
غدا = demain
عتمة = premier tiers de la nuit
صباحا = le matin
مساء = le soir
أبدا = à l’infini
أمدا = même sens que le précédent
حينا = pour un quelque temps, une fois.
Ainsi de suite.

**<u>Préposition de lieu :</u>** Le circonstanciel de lieu se met virtuellement au cas direct par l’intermédiaire de la préposition فِي.
**<u>Exemple :</u>**

أَمامَ = devant
خَلْفَ = derrière
قدامَ = devant
وَراءَ = derrière

فَوْقَ = dessus
تَحْتَ = dessous
عِنْدَ = auprès de, chez, le long de, à côté de, au moment où.
إزاءَ = en présence de, vis-à-vis de, en face de, en regard de.
حِذاءَ = près de
تِلْقاءَ = en face de
ثَمَّ = là, là-bas
هُنَا = ici
Ainsi de suite.

## باب الحال
## LE COMPLEMENT D'ETAT

**اَلحَالُ هُوَ اَلاِسْمُ اَلمَنْصُوبُ, اَلمُفسِّرُ لِمَا اِنْبَهَمَ مِنْ اَلهَيْئَاتِ, نَحْوَ قَوْلِكَ "جَاءَ زَيْدٌ رَاكِبًا" وَ"رَكِبْتُ اَلفَرَسَ مُسْرَجًا" وَ"لَقِيتُ عَبْدَ اَللّٰهِ رَاكِبًا" وَمَا أَشْبَهَ ذَلِك وَلا يَكُونَ اَلحَالُ إِلَّا نَكِرَةً, وَلا يَكُونُ إِلَّا بَعْدَ تَمَام اَلكَلام, وَلا يَكُونُ صَاحِبُهَا إِلَّا مَعْرِفَةً**

**__Le complément d'état :__** Nom au cas direct qui est là pour expliquer ce qui est imprécis dans l'aspect (attitude). Exemple : جاء زيد راكبا = Zayd est venue en monture, ركبت الفرس مُسْرَجا = J'ai monté le cheval sellé, لقيت عبد الله راكبا = J'ai rencontré Abdoullah sur sa monture. Ainsi de suite. Le complément d'état doit être indéterminé et placé à la fin de l'énoncé alors que le nom auquel il se rapporte doit être, lui, bien déterminé.

## باب التَّمْيِيز
## LA SPECIFICATION

**اَلتَّمْيِيزُ هُوَ اَلاِسْمُ اَلمَنْصُوبُ, اَلمُفسِّرُ لِمَا اِنْبَهَمَ مِنْ اَلذَّوَاتِ, نَحْوَ قَوْلِكَ "تَصَبَّبَ زَيْدٌ عَرَقًا", وَ"تَفَقَّأَ بَكْرٌ شَحْمًا" وَ"طَابَ مُحَمَّدٌ نَفْسًا" وَ"اِشْتَرَيْتُ عِشْرِينَ غُلامًا" وَ"مَلَكْتُ تِسْعِينَ نَعْجَةً" وَ"زَيْدٌ أَكْرَمُ مِنْكَ أَبًا" وَ"أَجْمَلُ مِنْكَ وَجْهًا"**

**وَلا يَكُونُ إِلَّا نَكِرَةً, وَلا يَكُونُ إِلَّا بَعْدَ تَمَام اَلكَلام.**

**__Le spécificatif :__** Nom au cas direct qui est là pour lever l'imprécision sur l'essence même des choses tels que : تصبب زيد عرقا = Zayd est inondé de sueur, تفقأ بكر شحما = Bakr est gros (litt. Bakr s'est explosé de graisse.) طاب محمد نفسا = Mohammed est satisfait d'humeur, اشتريت عشرين غلاما = J'ai acheté vingt esclaves, ملكت تسعين نعجة = J'ai possédais quatre-vingt-dix brebis, زيد أكرم منك أبا = Zayd est plus noble que toi par son père, أجمل منك وجها = Plus beau que toi de visage.
Le spécificatif doit être indéterminé et placé à la fin de l'énoncé.

## باب الاسْتِثْناءِ

## L’EXCEPTION

وَحُرُوفُ الاِسْتِثْنَاءِ ثَمَانِيَةٌ وَهِيَ إِلَّا, وَغَيْرُ, وَسِوَى, وَسُوَى, وَسَوَاءٌ, وَخَلا, وَعَدَا, وَحَاشَا

فَالمُسْتَثْنَى بِإِلَّا يُنْصَبُ إِذَا كَانَ الكَلَامُ تَامًّا مُوجَبًا, نَحْوَ "قَامَ القَوْمُ إِلَّا زَيْدًا" وَ"خَرَجَ النَّاسُ إِلَّا عَمْرًا" وَإِنْ كَانَ الكَلَامُ مَنْفِيًّا تَامًّا جَازَ فِيهِ البَدَلُ وَالنَّصْبُ عَلَى الاِسْتِثْنَاءِ, نَحْوَ "مَا قَامَ القَوْمُ إِلَّا زَيْدٌ" وَ"إِلَّا زَيْدًا" وَإِنْ كَانَ الكَلَامُ نَاقِصًا كَانَ عَلَى حَسَبِ العَوَامِلِ, نَحْوَ "مَا قَامَ إِلَّا زَيْدٌ" وَ"مَا ضَرَبْتُ إِلَّا زَيْدًا" وَ"مَا مَرَرْتُ إِلَّا بِزَيْدٍ"

**<u>Les particules d’exception sont au nombre de huit qui sont :</u>**

إلا
غَيْرَ
سِوَى
سُوًى
سَوَاءٌ
خَلا
عَدا
حاشا

Toutes ces particules signifient : ***hormis, sauf, si ce n’est, excepté***.

Le nom sur lequel porte l’exception (l’excepté) est mis au cas direct si l’énoncé est complet et à l’affirmatif tels que : قام القوم إلا زيدا = La foule s’est levée sauf Zayd, خرج الناس إلا عمرا = les gens sont sortis hormis ‘Amr. En revanche, si l’énoncé est complet et à la négation, l’excepté peut prendre le même cas que le mot qui le précède en le considérant comme un permutatif ou mettre le cas direct du à l’exception tels que : ما قام القوم إلا زيد = personne ne s’est levé excepté Zayd. Et si l’énoncé n’est pas complet, l’excepté prendra le cas en fonction des régissantes grammaticaux qu’il subit tels que : ما قام إلا زيد = il n’y a que Zayd qui s’est levé, ما ضربت إلا زيداً = je n’ai frappé que Zayd, ما مررت إلا بزيد = je ne suis passé qu’auprès de Zayd.

وَالمُسْتَثْنَى بِغَيْرٍ, وَسِوَى, وَسُوَى, وَسَوَاءٍ, مَجْرُورٌ لا غَيْرُ

L’excepté par ces quatre particules d’exception ne peut se mettre qu’au cas indirect.

"وَالمُسْتَثْنَى بِخَلَا, وَعَدَا, وَحَاشَا, يَجُوزُ نَصْبُهُ وَجَرُّهُ, نَحْوَ "قَامَ القَوْمُ خَلَا زَيْدًا, وَزَيْدٍ" وَ"عَدَا عَمْرًا وَعَمْرٍو" وَ"حَاشَا بَكْرًا وَبَكْرٍ".

L’excepté par ces trois particules peut se mettre soit au cas direct, soit au cas indirect tels que : قام القوم خلا زيداً, وزيدٍ = La foule s’est levée sauf Zayd, عدا عمرا و عمرٍو = si ce n’est ‘Amr, حاشا بكراً و بكرٍ = excepté Zayd.

## باب "لا" النَافِيَّة للجنس
## LE « لا » DE LA NEGATION CATEGORIQUE

"اِعْلَمْ أَنَّ "لا" تَنْصِبُ النَّكِرَاتِ بِغَيْرِ تَنْوِينٍ إِذَا بَاشَرَتْ النَّكِرَةَ وَلَمْ تَتَكَرَّرْ "لا" نَحْوَ "لا رَجُلَ فِي الدَّارِ

"فَإِنْ لَمْ تُبَاشِرْهَا وَجَبَ الرَّفْعُ وَوَجَبَ تَكْرَارُ "لا" نَحْوَ لا فِي الدَّارِ رَجُلٌ وَلا اِمْرَأَةٌ

"فَإِنْ تَكَرَّرَتْ "لا" جَازَ إِعْمَالُهَا وَإِلْغَاؤُهَا, فَإِنْ شِئْتَ قُلْتُ "لا رَجُلٌ فِي الدَّارِ وَلا اِمْرَأَةٌ.

Sache que لا met les noms indéterminés au cas direct sans le Tanwîn si le nom est placé juste après لا sans

que cette particule ne se répète tels que : لا رجل في الدار = il n'y a pas d'homme à la maison. **Si le nom indéterminé ne suit pas la particule**, nous devons le mettre au cas sujet avec le Tanwîn et faire répéter لا tel que : لا في الدار رجلٌ ولا امرأة = il n'y a pas, à la maison, ni homme ni femme. En revanche, **si la particule لا est répétée et mise juste après le nom**, elle peut conserver sa fonction de régissante ou bien en être dépouillée. Vous pouvez dire ainsi si vous le voulez : **لا رجلَ** في الدار و**لا امرأة** = il n'y a pas d'homme ni de femme à la maison. Ou vous pouvez dire **: لا رجلٌ** في الدار و**لا امرأة =** il n'y a pas d'homme ni de femme à la maison.

## باب المنادى
## LE VOCATIF

**المُنَادَى خمْسَةُ أنْوَاعٍ : المفرد العَلَمُ, وَالنَّكِرَةُ المَقصُودَةُ, وَالنَّكِرَةُ غَيْرُ المَقصُودَةِ, وَالمُضَافُ, وَالشَّبِيهُ بالمُضَافِ**

L'interpellé est de cinq sortes :

1. Nom propre simple,
2. nom commun indéterminé mais spécifié,
3. nom commun indéterminé et non spécifié,
4. l'interpellée en état d'annexion,
5. l'interpellé en tant que quasi-annexion

**"فأمَّا المُفْرَدُ العَلَمُ وَالنَّكِرَةُ المَقصُودَةُ فيُبْنَيَانِ عَلى الضَّمِّ مِنْ غيْرِ تنوينٍ, نَحْوَ "يَا زَيْدُ" و"يَا رَجُلُ**

**وَالثلاثة البَاقِيَةُ مَنصُوبَةٌ لا غيْرُ.**

Le nom propre simple et le nom commun indéterminé mais spécifié se mettent au cas sujet sans Tanwîn tels que : يا زيدُ = O Zayd ! يا جلُ = O homme !
Quant aux trois autres, ils ne se mettent qu'au cas direct.

## باب المفعول من أجْلِهِ
## LE COMPLEMENT DE CAUSE

**"وَهُوَ الاسْمُ المَنصُوبُ, الذِي يُذكَرُ بَيَانًا لِسَبَبِ وُقوعِ الفِعْلِ, نَحْوَ قوْلِكَ "قامَ زَيْدٌ إجْلالا لِعَمْرٍو" و"قصَدْتُكَ ابْتِغَاءَ مَعْرُوفِكَ".**

C'est le nom mis au cas direct qui donne la raison de l'action tels que ta parole:
قام زيدٌ إجلالا لعمرو = Zayd s'est levé par respect pour 'Amr ; قصدتك ابتغاء معروفك = je me suis adressé à vous afin d'obtenir votre faveur.

## باب المفعول معه
## LE COMPLEMENT D'ACCOMPAGNEMENT

**"وَهُوَ الاسْمُ المَنصُوبُ, الذِي يُذكَرُ لِبَيَانِ مَنْ فعِلَ مَعَهُ الفِعْلُ, نَحْوَ قوْلِكَ "جَاءَ الأمِيرُ وَالجَيْشَ" و"اسْتوَى المَاءُ وَالخَشَبَةَ".**

Nom mis au cas direct qui montre celui qui a fait l'action avec le sujet tels que :

جاء الأمير والجيش = L’Emir est venu avec l’armée ; استوى الماء والخشبة = l’eau s’est ajustée avec le morceau de bois.

## بَقِيَّة المَواقِع التي يُنصَبُ فيها الاسْمُ
## AUTRES SITUATIONS OU LE NOM EST AU CAS DIRECT

وأما خبَرُ "كَانَ" وَأخوَاتِهَا, وَاسْمُ "إنَّ" وَأخوَاتِهَا, فقدْ تَقدَّمَ ذِكرُهُمَا فِي المَرْفوعَاتِ, وَكَذلِكَ التَّوَابِعُ; فقدْ تَقدَّمَتْ هُنَاكَ.

Quant à l’information de « *Kana* et ses consœurs » et le nom de « *inna*  et ses consœurs », le sujet a été cité dans le chapitre des noms au cas sujet.

## LES NOMS AU CAS INDIRECT

المَخفُوضَاتُ ثلاثةُ أنوَاع  مَخفُوضٌ بالحَرْفِ, وَمَخفُوضٌ بالإضَافةِ, وَتَابعٌ لِلمَخفُوضِ

فأمَّا المَخفُوضُ بالحَرْفِ فهُوَ مَا يَختَصُّ بمِنْ, وَإلى, وَعَنْ, وَعَلى, وَفِي, وَرُبَّ, وَالبَاءِ, وَالكَافِ, وَاللَّامِ, وَبحُرُوفِ القسَمِ, وَهِيَ الوَاوُ, وَالبَاءُ, وَالتَّاءُ, وَبوَاوِ رُبَّ, وَبمُذ, وَمُنذُ.

Les noms au cas indirect sont de trois sortes :

1. Noms qui se mettent au cas indirect à cause d’une particule ;
2. En état d’annexion ;
3. Noms qui suivent le mot au cas indirect.

Le mot qui se met au cas indirect sous l’influence d’une particule c’est le mot précédé d’une des prépositions suivantes :

من    الى    عن    على    في    رُبَّ    الباء    الكاف    اللام

Ainsi que les particules du serment qui sont :

وَ    بِ    تَ

Ou enfin du و (ayant le sens de رُبَّ) et de مُذ et مُنذ.

وَأمَّا مَا يُخفَضُ بالإضَافةِ, فنَحْوُ قوْلِكَ "غلامُ زَيْدٍ" وَهُوَ عَلى قِسْمَيْنِ مَا يُقدَّرُ باللَّامِ, وَمَا يُقدَّرُ بمِنْ; فالَّذِي يُقدَّرُ باللَّام نَحْوُ "غلامُ زَيْدٍ" وَالَّذِي يُقدَّرُ بمِنْ, نَحْوُ "ثوْبُ خزٍّ" وَ"بَابُ سَاجٍ" وَ"خاتَمُ حَدِيدٍ .

Quant aux noms qui se mettent au cas indirect par l’intermédiaire de l’annexion sont ceux qui renferment l’idée de : ألام et ceux qui renferment l’idée de مِن.
La première catégorie, tel que : غلام زيد = l’enfant de Zayd.
La seconde catégorie tels que : ثوب خزّ = un vêtement en soie, باب ساج = une porte en arbre, خاتم حديد = une bague en fer.